

Eina Centre Universitari
Fundació Eina
Disseny Art Barcelona

Passeig Santa Eulàlia 25
08017 Barcelona T+34 932 030 923
info@eina.cat www.eina.cat

Disseny per a la Transició Eco-Social

Sílvia Escursell Martínez

Professor Responsable: Sílvia Escursell Martínez

Grup: 1

Codi: 108066

Crèdits: 6 ECTS

Curs:

Semestre: 2

Tipologia: Optativa

Matèria:

Horaris:

Grup	Horaris	Professor
1	Dijous 12:30 - 15:30	Sílvia Escursell Martínez

Eina Centre Universitari
Fundació Eina
Disseny Art Barcelona

Passeig Santa Eulàlia 25
08017 Barcelona T+34 932 030 923
info@eina.cat www.eina.cat

Índex de la Guia Docent

Presentació de l'assignatura

Recomanacions

Continguts

Metodologia

Avaluació

Bibliografia i Recursos

Resultats d'Aprenentatge

Presentació de l'assignatura

Breu descripció:

Aquesta assignatura ofereix una mirada crítica, creativa i transdisciplinària sobre els grans reptes ecosocials contemporanis. S'hi proposa explorar les transicions necessàries cap a sistemes més justos, vius i sostenibles a través del disseny i d'altres eines del pensament complex. Es valora la dimensió profunda de l'experiència humana —intel·lectual, emocional i intuïtiva—, així com la nostra relació amb el planeta i amb les altres espècies que l'habiten. La transició ecosocial és abordada com una invitació a regenerar sistemes de vida, significats i pràctiques col·lectives. Es fomentarà l'ús del disseny especulatiu com a eina per a la visió crítica del disseny.

Objectius Formatius:

- Comprendre els principis fonamentals de la transició ecosocial des d'una perspectiva sistèmica, crítica i situada.
- Identificar i analitzar els impactes ecològics i socials dels sistemes actuals, tot considerant les interdependències entre individus, comunitats, institucions i ecosistemes.
- Familiaritzar-se amb el pensament sistèmic aplicat al disseny, tot incorporant aportacions d'autors com Donella Meadows, Fritjof Capra, Joanna Macy, Nora Bateson, Tony Fry, Manzini, Raimon Pannikar entre d'altres.
- Explorar formes de coneixement plurals (analític, intuïtiu, simbòlic, relacional) que afavoreixin processos de transformació social i cultural.
- Dissenyar projectes i imaginaris col·lectius orientats a la regeneració ecosocial, tenint en compte valors com la justícia, la cura, la sostenibilitat, la diversitat i la cohabitació.
- Cultivar una visió històrica i cultural dels materials: promoure la comprensió de com els materials han estat utilitzats al llarg de la història i com la seva elecció està influïda per factors culturals. Aquest objectiu busca enriquir la perspectiva dels estudiants sobre la relació entre la cultura i el disseny de materials.
- Impulsar un debat crític sobre la producció de materials i explorar la col·laboració amb éssers vius en la creació de biomaterials: investigar com els bacteris, micelis i altres organismes poden ser col·laboradors en la creació de materials innovadors, proporcionant als estudiants una visió sobre com la biologia pot inspirar i transformar els processos de disseny.
- Integrar ciències socials com l'antropologia, així com les teories "social life of materials" i "rewilding materials": comprendre i aplicar les teories que exploren la relació dels materials amb la societat i la

natura, amb una atenció particular a la idea de "rewilding materials" per connectar els materials amb el seu entorn natural.

·Fomentar l'ús crític de l'especulació en disseny: capacitar els estudiants per utilitzar l'speculative design com a eina per explorar noves possibilitats, plantejar preguntes crítiques i imaginar futurs alternatius en el disseny de materials.

Aquests objectius formatius tenen com a finalitat formar professionals del disseny amb una base sòlida en la comprensió, aplicació i consideració ètica del disseny, preparant-los per abordar els reptes contemporanis en el camp del disseny amb una font d'inspiració activa i un component essencial per a la sostenibilitat i la consciència ambiental.

Recomanacions

·Participació activa: es recomana una participació activa en les discussions i activitats, ja que això enriqueix la comprensió dels materials que es donen i el seu paper en el disseny.

·Curiositat interdisciplinària: curiositat per altres disciplines com biologia, ètica i ciències ambientals i socials per aprofundir la comprensió dels temes abordats.

Continguts i Metodologia

Breu descripció:

1. Crisi ecosocial i límits del model actual

Antropocè, extractivisme, colonialitat i complexitat de les emergències actuals. Crítica del paradigma tecnocràtic i economicista. Interdependència i coevolució dels sistemes humans i naturals

2. Pensament sistèmic i disseny per a la transició

Interconnexió, no-linealitat i retroalimentacions. Mapatge de sistemes i disseny d'intervencions transformadores. Autors clau del pensament sistèmic aplicat al disseny i a la sostenibilitat.

3. Disseny pel plurivers

Autonomia, interdependència i cosmologies múltiples (Escobar). Diàleg de sabers i coneixement situat.

4. Antropologia, etnografia i autoetnografia en processos de transició

Metodologies qualitatives per explorar pràctiques i imaginaris. Relat subjectiu com a eina de coneixement i transformació.

5. Psicologia transpersonal i ecologies internes

Conscienciació, imaginació i processos de canvi interior. Disseny com a pràctica d'atenció, sentit i connexió.

6. Economia circular, eco-design i transició justa

Cicles de vida, materials sostenibles, reparació i equitat social. Enfocaments ecofeministes i de justícia climàtica.

7. Futurs regeneratius i anticipatius

Futurs escenaris, ficcions especulatives i disseny orientat al futur. Aferrar-se a imaginaris col·lectius transformadors com a crítica.

8. Coneixement transdisciplinari i ecologies epistemològiques

Pràctiques d'etnografia, autoetnografia i antropologia del disseny. Psicologia transpersonal, intuïció i dimensió simbòlica de l'experiència. Pràctiques de coneixement no extractives.

9. Cultura regenerativa, disseny bioinspirat i ecologies més-que-humanes

Biodisseny, biomimètica i la importància de la biologia en el disseny. La Terra com a sistema viu (hipòtesi Gaia). Relacions de co-creació amb espècies no humanes. Cultures regeneratives i col·laboració amb sistemes vius. Aportacions de l'ecosofia, l'eco-feminisme i el pensament post-

humanista.

Metodologia docent:

S'aposta per una combinació d'aprenentatge pràctic, teòric, introspectiu i col·lectiu. L'assignatura inclou lectures, seminaris, treballs de camp, escrits autoetnogràfics, mapatges visuals i un projecte de disseny en grup. També s'integren moments de pràctiques contemplatives, escolta activa i metodologies d'indagació profunda.

Activitats formatives:

1. Projecte 1_ individual: Autoetnografia reflexiva: exercicis d'escriptura i diari com a part del procés de transformació personal: 50%
2. Projecte 2_ en grup: projecte de disseny per a la transició, incloent-hi treball de camp etnogràfic, mapes sistèmics i especulació de futurs en disseny: 30%.
3. Participació activa: Avaluació de la participació en la lectura crítica d'articles acadèmics i textos transdisciplinaris per generar debats i seminaris així com en casos d'estudis, participar en els cercles de paraula i pràctiques d'escolta conscient com a part de la pedagogia ecosocial: 20%.

Avaluació

Normativa general d'avaluació

Per considerar superada una assignatura, caldrà que s'obtingui una qualificació mínima de 5,0. Una vegada superada l'assignatura, aquesta no podran ser objecte d'una nova avaluació.

La menció de matrícula d'honor es pot atorgar a l'alumnat que tingui una qualificació igual o superior a 9,0. El nombre de matrícules d'honor que s'atorgui no pot ser superior al cinc per cent de persones matriculades en una assignatura en el període acadèmic corresponent, excepte si el total de persones matriculades és inferior a vint, en el qual cas es pot atorgar una sola matrícula d'honor.

Es considerarà "No Avaluable" (NA) l'estudiant que no hagi lliurat totes les evidències d'aprenentatge o no hagi assistit al 80% de les classes sense haver justificat les absències. En cas d'absència justificada, l'estudiant s'ha de posar en contacte amb el professor en el moment de la reincorporació per determinar la recuperació de les activitats a les quals no hagi assistit.

En cas que l'estudiant realitzi qualsevol irregularitat que pugui conduir a una variació significativa de la qualificació d'un acte d'avaluació, es qualificarà amb 0 aquest acte d'avaluació, amb independència del procés disciplinari que s'hi pugui instruir. En cas que es produeixin diverses irregularitats en els actes d'avaluació d'una mateixa assignatura, la qualificació final d'aquesta assignatura serà 0.

Cada assignatura definirà l'ús d'eines d'IA generativa en les activitats avaluable segons un dels tres nivells següents: ús no permès; ús restringit a tasques concretes indicades pel professorat; o ús permès com a part del procés de treball, sempre que sigui declarat i justificat.

Quan la IA hagi intervingut de manera rellevant en una activitat avaluable, l'estudiant haurà de declarar quina eina ha utilitzat, amb quina finalitat, en quina fase del treball i quina revisió, selecció o transformació ha realitzat posteriorment.

Sistema avaluació continua

El sistema d'avaluació d'EINA i de la UAB és d'avaluació continuada, l'objectiu de la qual és que l'estudiant pugui conèixer el seu progrés acadèmic al llarg del seu procés formatiu per tal de permetre-li millorar-lo.

El procés d'avaluació continuada ha d'incloure un mínim de tres activitats avaluatives, de dues tipologies diferents, distribuïdes al llarg del curs, cap de les quals pot representar més del 50% de la qualificació final.

Evaluació continua: presentació de dos projectes més la valoració de la participació activa.

Es valora la capacitat de l'estudiant per articular una investigació profunda i situada que integri

perspectives diverses com el disseny sistèmic, l'antropologia, l'ecosofia, la psicologia transpersonal o la biologia, així com altres sabers contextuals i ecosistèmics. Es considera especialment rellevant l'ús crític i reflexiu de referències teòriques i pràctiques, tant clàssiques com emergents, i la capacitat d'incorporar epistemologies plurals, coneixements ancestrals i metodologies com l'etnografia, l'autoetnografia o la recerca amb més-que-humans.

Avaluació de la capacitat de generar propostes que vagin més enllà de la crítica i apuntin a imaginar i formalitzar futurs desitjables. El projecte hauria d'incorporar principis de cultura regenerativa, biodisseny, biomimesi i relacions col·laboratives amb altres espècies. Es reconeix com a rellevant la integració de la intuïció, la cura i formes de consciència expandida com a parts constitutives del procés creatiu, així com l'exploració de formes de disseny que abracin la interdependència i la transformació ecosocial des de perspectives plurals.

Es valora la capacitat de comunicar de manera clara, coherent i sensible les mateixes investigacions i propostes, utilitzant recursos com el pensament sistèmic, la narrativa especulativa o el pensament visual. La narrativa hauria de reflectir una comprensió profunda de les interconnexions ecosocials, mostrar consciència crítica envers les tensions i contradiccions dels sistemes actuals, i incorporar marcs teòrics com l'ecojustícia, l'ecofeminisme i les ecologies del pensament.

Es reconeix la implicació activa i sostinguda en els diferents espais d'aprenentatge, incloent-hi seminaris, lectures, debats i dinàmiques col·lectives. També es valora la qualitat i cura en el registre del procés (ja sigui a través de diaris, quaderns de camp o altres formats personals) i la capacitat d'obrir-se a la col·laboració, a l'escolta i al desplaçament de sabers com a part del procés d'aprenentatge. S'aprecia especialment la disposició a sostenir processos oberts, no lineals i complexos, així com a revisar les mateixes posicions des d'una actitud ètica i reflexiva.

Procés de revisió

Resultats d'aprenentatge de la matèria

Habilitats

Aplicar conceptes bàsics d'història i teoria del disseny i analitzar de manera crítica objectes, discursos i pràctiques, a partir de fonts bibliogràfiques. (ST10)

Coneixements

Detallar els trets comuns i les especificitats de les disciplines del disseny a l'anàlisi crític dels diferents estils històrics o tendències actuals . (KT01)

Distingir els diferents paradigmes en la pedagogia de les arts i el disseny, analitzant els seus enfocaments metodològics i el seu impacte a la pràctica educativa. (KT05)

Resultats d'aprenentatge de la titulació

Coneixements

Respondre a qüestions globals en relació amb el camp de coneixement del disseny i l'art, de les indústries culturals, el seu entorn institucional i els agents que intervenen en aquests.

Referenciar correctament les fonts documentals, la bibliografia necessària i el coneixement de l'entorn patrimonial tant per a la projecció com per a l'anàlisi i crítica raonada del disseny i/o l'art.

Catalogar els materials, les seves qualitats i principis físics en relació amb la conceptualització i formalització de projectes de disseny, observant criteris mediambientals i de sostenibilitat.

Referenciar coneixements essencials de les ciències i disciplines auxiliars del disseny, com l'antropometria, l'ergonomia, la comunicació visual, els mètodes d'avaluació, el màrqueting, la prospecció, etc.

Demostrar el domini suficient de la llengua anglesa, equivalent al nivell B1 del MEQR, tant en contextos comunicatius com quant a l'accés a coneixements i contextos culturals del disseny i els seus àmbits adjacents.

Habilitats

Detectar problemes de disseny a partir de l'anàlisi d'objectes, elements de comunicació gràfica i espais amb una visió situada en el marc de la contemporaneïtat, l'accessibilitat universal i la igualtat d'oportunitats.

Aplicar les habilitats d'expressió plàstica i els coneixements de materials i tecnologies productives concorde al plantejament d'un projecte de disseny.

Utilitzar mitjans informàtics i tecnologies digitals concordes amb els processos de creació i projectació en l'àmbit del disseny

Aplicar criteris i valors ètics i estètics a la pràctica del disseny, considerant les dimensions formals dels entorns i la seva diversitat.

Emetre judicis de valor respecte a projectes de disseny, interpretant les dades i justificant la seva anàlisi crítica sobre la base dels coneixements adquirits sobre la comunicació gràfica, els espais i els objectes, així com als textos de referència..

Investigar amb esperit crític en l'àmbit del disseny i les seves disciplines afins, tenint en compte la innovació, l'experimentació i la constant renovació de les indústries culturals, així com els drets fonamentals i els valors democràtics i d'igualtat.

Sintetitzar coneixements de diverses fonts i procedències (estudis, treballs de camp, bibliografia, observacions directes o experiències de caràcter pràctic) ja siguin de l'àmbit del disseny com d'altres afins i/o auxiliars i disciplines afins pròpies de les indústries culturals.

Avaluar la viabilitat social, econòmica, ambiental i tecnològica d'un projecte de disseny, incorporant la perspectiva de gènere i la diversitat com a criteris analítics clau, i garantint el respecte als drets fonamentals, la sostenibilitat i els valors democràtics.

Competències

Proposar solucions de disseny creatives, així com conscienciades, social i ambientalment sostenibles, en atenció als ODS.

Gestionar, amb capacitat d'adaptació, el desenvolupament de projectes de disseny de manera individual o en equip, en el marc de les organitzacions empresarials i institucions en què es produeixen.

Gestionar tasques relacionades amb el disseny de manera autònoma, planificant i organitzant els temps i els processos en el marc d'un encàrrec professional i/o acadèmic.

Aplicar el coneixement adquirit a la resolució de projectes de disseny i art amb una execució professional que tingui en consideració a la diversitat d'usuaris i/o receptors.

Bibliografia i Recursos

- Antonelli P., Burckhardt A. (2020). Neri Oxman Material Ecology. The Museum of Modern Art, New York.
- Benyus, Janine (1997). Biomimicry: Innovation Inspired by Nature. Harper Perennial.
- Dunne, Anthony & Raby, Fiona (2013). Speculative Everything: Design, Fiction, and Social Dreaming. MIT Press.
- Escobar, Arturo (2018). Designs for the Pluriverse: Radical Interdependence, Autonomy, and the Making of Worlds. Duke University Press.
- Grushkin D., (2022). Grow the future: Visions of Biodesign. Challenge, Biodesign, New York.
- Haraway, Donna (2016). Staying with the Trouble: Making Kin in the Chthulucene. Duke University Press.
- Ingold, Tim (2011). Being Alive: Essays on Movement, Knowledge and Description. Routledge.
- Irwin, Terry (2015) Transition Design: A Proposal for a New Area of Design Practice, Study, and Research, Design and Culture, 7:2, 229-246.
- Manzini, Ezio (2015). Design, When Everybody Designs: An Introduction to Design for Social Innovation. MIT Press.
- Meadows, Donella H. (2008). Thinking in Systems: A Primer. Chelsea Green Publishing.
- Mies, Maria & Shiva, Vandana (1993). Ecofeminism. Zed Books.
- Myers W. (2012) Bio design : nature, science, creativity, Museum of Modern Art, New York.
- Plumwood, Val (2002). Environmental Culture: The Ecological Crisis of Reason. Routledge.
- Sennett R., "The Craftsman," Penguin, London, 2009.
- Tonkinwise, Cameron (2015). "Design for Transitions—from and to what?". Design Philosophy Papers.
- Wahl, Daniel Christian (2016). Designing Regenerative Cultures. Triarchy Press.